

... Збудував я, люди, Храм оцей Високий.
В ньому Богединий — то Циганське Слово...
Лекса Мануши

№ 6 (133)

СЕРЕДА,
12 ЛИПНЯ 2006 РОКУ

РОМАНІЯ

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ДВОТИЖНЕВИК

РОМСЬКІ НАРОДНІ ВІСТІ
МАНУШАНО РОМАНО НЕВИПЕ

Ціна догворіно

• ПОЛІТИКА • СВІТ • ПРАВО • КУЛЬТУРА • МИСТЕЦТВО •

Споювання нації

Піярен е нація

Нині, коли завдяки кабельному, супутниковому телебаченню масою можливість переглядати передачі понад 50 телеканалів і не лише багатьох українських, а і російських, угорських, словацьких, німецьких та інших, ми можемо порівнювати вітчизняні рекламні заставки із закордонними.

Ми розуміємо, що рекламні ролики допомагають виживати телевізійним компаніям, сприяють їхньому розвитку, розширенню їхньої діяльності і таке інше. Перш так звані "мильні" телесериали отримали цю назву саме завдяки рекламі мийних засобів та предметів гігієни, якими через кожні 15-20 хвилин переривалися сюжети.

Що ми бачимо наразі на українських телеканалах? Нечего змовившись, усі вони - і "Ера", і "ICTV", і "1+1", і "Інтер" та інші - один перед іншим начебто вихваляються своєю рекламою, і, найперше, - алкоголю.

Складається враження, що йде масове споювання народу. Особливо реклама алкогольних напоїв (і не лише горілки, а й пива, вина) характерна для тих редакцій, які мали би пропагувати здоровий спосіб життя.

Так, торгова марка горілки "Мърная" - "найкраща у наш час" - є генеральним спонсором показу чемпіонату світу з футболу

на каналах "Інтер" та "ICTV". Не відстає від них за кількістю своєї настирливої горілкової реклами і канал "1+1", який активно нав'язує телеглядачам алкогольну марку "SV" як "благородну силу".

Канал "Ера" пропонує вже кілька видів горілки, яка летить з екрана рікою - "Хортиця", що виступає під девізом "Абсолютна якість", "Златогор" - "Все змінюється на краще" тощо. Певно, в нашій багатостраждальній країні, де кожного ранку просинаєшся з думкою: як оплатити комунальні послуги, які дорожчають з дня на день, і що нам приготує наш тимчасовий уряд, єдине, що може змінити на краще уяву про життя, хоч на кілька годин, це випити пляшку-другу дешевого "Златогору".

До речі, якщо на всі інші товари ціни постійно зростають, то на алкогольні вироби вони більш-менш стабільні. Колись, у радянські часи, найпоширеніша горілка - "Московська" коштувала 2,61 карбованця (тобто близько 4-х доларів), а нині горілка середньої якості коштує в перерахунок на у.о. 1,5 долара і є наразі найдешевшим продуктом.

Не пасе задніх на екранах телебачення і реклама марок пива. "Дніпро" (пам'ятаєте заклик - "Підемо на Дніпро!"), "Чернігівське" (спонсор програми боксерських поєдинків братів Кличків), "Оболонь" (Андрій Шевченко влевнено забиває гол кришечкою

з пляшки пива) та інші.

Мало того, якщо раніше під час повідомлень про погоду ми з вами "пили" ліки різних німецьких компаній, то наразі, наприклад, на "5 каналі" ми вже "п'ємо" "Березову на бруньках".

Хотілося б додати, вироблення горілки, як відомо, в радянські часи було прерогативою держави, а ще за часів царизму винюкурні були одними з найприбутковіших видів підприємницької діяльності. Наразі вони є приватними фірмами. Отже, гроші йдуть у власну кишеню виробників.

Серед усього цього розлиття горілкового моря сиротою виглядає реклама мінеральної води "Миргородська" на каналі "Ера", яка проходить під гаслом "Живеш здорово!". Отже, розуміють, певно, на телебаченні рекламні "меджери", що алкоголь не сприяє здоров'ю громадян України, нація й без цього вже вмирає.

Чи не час уже зупинити алкогольну вакханалію на українських телевізійних каналах? Адже на жодному доступному нам зарубіжному телеканалі такого неподобства не побачиш. Можливо, власники телеканалів інших країн розуміють, що гроші за рекламою алкоголю - це брудні гроші? Нашим би телебосам у них повчитися! Адже здоров'я нації та всього народу не купиш ні за які гроші.

Евгенія Навроцька

Новий президент Конгресу ромів України

Нейво президенто Конгресу роменгеро Українатар

■ Всеукраїнською конференцією Конгресу ромів України, яка відбулася 11 травня ц.р. і на якій були присутні представники всіх ромських організацій, новим президентом Конгресу ромів України обраний Юрій Миколайович Іваненко. Колишній президент Конгресу Петро Дмитрович Григориченко від 11 травня ц.р. не може представляти Всеукраїнську ромську організацію в зносинах з органами влади, державними установами, організаціями, підприємствами та громадянами, оскільки він уже не очолює Всеукраїнський Конгрес ромів України.

Хочемо розповісти про новообраного президента.

Іваненко Юрій Миколайович, голова міського товариства циган, директор Херсонської обласної філармонії, заслужений діяч мистецтв України, доцент педагогічного університету, народився 2 червня 1961 року в м. Херсоні.

Захопленість музикою, участь у самодіяльному оркестрі, бажання професійно присвятити себе саме музичному мистецтву привели його до Херсонського музичного училища, потім були роки навчання на оркестровому факультеті Одеської державної консерваторії ім. А.В.Нежданової.

По закінченні консерваторії Юрій Іваненко багато років працював інспектором обласного управління культури. З 1994 р. займає посаду директора Херсонської обласної філармонії, прийнявши її в досить скрутний для філармонії час. Йому вдалося дещо поліпшити матеріальний стан, стабілізувати її творчий склад. За досягнуті успіхи у 2001 році Юрій Миколайович удостоєний звання "Заслужений діяч мистецтв України".

З вересня 1998 року Ю.Іваненко очолює Херсонське міське товариство циган. У серпні 2000 р. на п'ятому Всеукраїнському конгресі ромів у м. Празі був обраний членом парламенту Міжнародного ромського союзу та членом комісаріату з питань освіти та культури. У квітні 2001 р. став співголовою координаційної ради національно-культурних товариств

Херсонської області. У червні 2002 р. на першому з'їзді громад ромів в Україні обраний віце-президентом Всеукраїнського ромського конгресу.

За час своєї діяльності Юрій Миколайович Іваненко відзняв понад 30 відеофільмів про наслідки Голокосту в Херсонській області, зібрав великий архів музичного фольклору, а також чимало легенд та казок, заснував при Херсонській обласній філармонії вокальну студію національних етнічних груп. Він активно сприяє відродженню мов та літератур, духовному відродженню національних меншин, а особливо ромів, їх традицій, обрядів, захисту законних, соціальних та економічних прав.

Херсонський правозахисний центр

РОМ-ПРЕС

Всесвітній банк допоможе українським безпритульним

В Хмельницькому відбулася зустріч представників Всесвітнього банку і представників міської влади, на якій обговорювалося питання кредитування проекту створення Центру реабілітації безпритульних дорослих.

Як повідомили в інформаційно-аналітичному відділі Хмельницької міської ради, результатом зустрічі стало підписання Меморандуму про взаєморозуміння. Тим часом розроблення дизайн-проекту Центру триває.

Основними завданнями згаданого Центру стануть адаптація та інтеграція безпритульних дорослих у суспільство, надання їм соціально-побутових, юридичних, медичних і психологічних послуг у комплексі,

впровадження в життя проекту, започаткованого в березні поточного року. Досвід функціонування подібних центрів у Швеції вивчала голова Хмельницького агентства з впровадження проекту в обласному центрі, повідомляє УНІАН.

Для введення в дію Центру реабілітації необхідно витратити 750 тисяч гривень. Четверту частину цих коштів планується виділити з міського бюджету, решта - кошти Українського фонду соціальних інвестицій, який тісно співпрацює з Всесвітнім банком.

РОМ-ПРЕС

ЕС введе безвізовий режим з Україною

Європейський Союз має якомога швидше запровадити безвізовий режим із Україною.

Таку думку висловив голова комітету Європейського парламенту з питань закордонних справ Елмар Брок.

На переконання Брока, на шляху скасування віз для громадян України потрібно зробити кілька кроків. Першим із них має стати успішне запровадження спрощеного візового режиму для окремих категорій мешканців - бізнесменів, журналістів, студентів та інших.

Парламентарій переконаний, що в такому разі візовий обмін стане інтенсивнішим, а Київ та Брюссель отримують необхідний досвід співпраці у цій галузі.

Брок наводить приклад Росії, яка вже підписала з Євросоюзом угоду про спрощення візового режиму під час саміту Росія-ЕС, передає УНІАН.

"Нам потрібно подбати про те, щоб Україна не мала протягом довгого часу гірших візових умов, ніж Росія", - сказав Брок.

За словами голови комітету Європейського парламенту, незважаючи на побоювання щодо питань безпеки, Київ та Брюссель мають подбати про те, щоб безвізовий режим для громадян України якомога швидше став реальністю.

Олександр Мороз проти збільшення кількості комітетів

Голова парламенту Мороз виступає проти збільшення кількості парламентських комітетів, оскільки вже було ухвалено рішення про створення 30 комітетів в українському парламенті.

Про це він заявив журналістам в інтерв'ю.

Відповідаючи на запитання про кількість комітетів парламенту, Олександр Мороз відповів, що це питання обговорювалося на погоджувальній раді, але він виступив проти. Коли обговорювалося це питання, він звернувся до учасників ради: "Люди добрі, подумайте, хто керуватиме Верховною Радою, це ж не робота з такою кількістю комітетів".

За словами Мороза, за такої кількості комітетів неминуче дублюватимуться їхні функції, виникатимуть конфліктні ситуації. Спікер сказав, що порадиться з начальником юридичного управління ВРУ і, можливо, на погоджувальній раді вони повернуться до питання про кількість існуючих комітетів, яка, найімовірніше, буде як і в попередньому парламенті - 26 комітетів, у пропорції, коли коаліції будуть виддані умовно 14 комітетів і 12 для опозиції, повідомляє "Інтерфакс-Україна".

Водночас Олександр Мороз уточнив, що скоро буде сформована парламентська більшість, яка візьме на себе відповідальність за формування уряду.

"А виписати сьогодні контрольні комітети і стикатися потім з опорою Конституційного суду - це небезпечно", - сказав спікер, додавши, що "для додаткових комітетів будуть набрані люди для роботи в них, а після цього Конституційний суд скаже, що це неконституційно". Олександр Мороз також повідомив, що жодна з фракцій "оранжевої" коаліції поки що не заявила про вихід з неї.

"УкрГаз-Енерго" переказало

до Держбюджету України 1,3 млрд. грн.

ЗАТ "УкрГаз-Енерго" в період з березня по липень 2006 року переказало до Державного бюджету України і державних цільових фондів 1,286 млрд. грн. податків та зборів. Таку інформацію обнародував голова правління ЗАТ "УкрГаз-Енерго" Ігор Воронін, виступаючи зі звітом про результати господарської діяльності компанії в першому півріччі 2006 року на засіданні наглядової ради в Москві.

Як повідомив представник компанії, Воронін повідомив, що в період з березня по липень 2006 року компанія сплатила 1,150 млрд. грн. ПДВ при імпорті природного газу, 1,79 млн. грн. митних платежів при імпорті природного газу; 60,7 млн. грн. податку на прибуток; 26,8 млн. грн. цільової надбавки до тарифу на природний газ; 46,7 млн. грн. платежів до Пенсійного фонду; 0,233 млн. грн. - до страхових фондів.

У Луганській області вилучено

30 кг контрабандного золота

Співробітники Управління СБУ в Луганській області вилучили понад 30 кг контрабандного золота у трьох власників ювелірних магазинів і порушили кримінальну справу за фактом шахрайства в особливо великих розмірах.

Як повідомили в прес-центрі СБУ, троє власників ювелірних магазинів протягом двох років збували ювелірні вироби із золота, придбані у представника ювелірної фірми в Стамбулі. Партії золота з підробленими пробами (585) і клеємом українських виробників реалізовувалися в одному з ювелірних магазинів Луганська, повідомляє УНІАН.

У зловмисників вилучено понад 14 тисяч ювелірних виробів на суму близько 3 млн. грн. Вироби проходять експертизу у Києві, а затримані перебувають на підлиці про невізид.

Далай-лама став громадянином Канади

Парламент Канади одностайно назвав Далай-ламу XIV "ключовою постаттю суспільної сфери пропаганди ідей миру і ненасильства" й ухвалив рішення надати йому почесне громадянство. Палата обдин одноголосно проголосувала за надання Далай-ламі титулу "Громадянин Канади".

"Стратегія допомоги ромам та іншим переміщеним особам у подоланні бідності"

■ Під таким заголовком нещодавно був опублікований звіт Програми розвитку ООН (ПРООН). Один із розділів цього звіту - "Групи ризику: роми та інші переміщені особи у країнах Південно-Східної Європи" був присвячений ромам та біженцям з Албанії, Боснії та Герцеговини, Болгарії, Хорватії, Федеративної республіки Македонії, Чорногорії, Румунії, Сербії, незалежної території Косово, які патронуються ООН. Ця доповідь - всебічний аналіз статистичних даних про становище знедолених груп у регіоні. Вона пропонує конкретні практичні рекомендації для подолання порочного кола бідності та ізоляції представників цих груп урядом та міжнародною спільнотою.

Країни, які намагаються вступити в ЄС, повинні ліквідувати проблемні найвразливіших груп населення, які були вигнані зі своїх домів під час десятирічного етнічного конфлікту.

Є кілька аспектів вразливості для певних груп населення. В першу чергу, вигнання за етнічною ознакою, і це здебільшого роми. Вони змушені були залишити свої оселі через те, що їх було пограбовано, а їхні житла спалено. Ще одна група - інші переміщені особи (серби, хорвати), яких теж було вигнано зі своїх обжитих місць. Вони стикаються з тими ж проблемами, що і роми. Як зазначає у своїй доповіді Калман Мікшей, помічник Генерального секретаря ООН, регіональний директор ПРООН, у країнах Європи та СНД, проблема подолання бідності в Балканському регіоні -

одна з найважливіших для цієї частини Європи. Для цього потрібна консолідація зусиль усіх європейських країн і виконання ними всіх міжнародних зобов'язань.

"Місцеве населення, на чій території розміщені табори біженців, зазначає Андрій Іванов, керівник авторського колективу звіту, має зрозуміти, що переміщені особи не прийшли сюди з власної волі, вони стали жертвами етнічного конфлікту. Корінні жителі цієї місцевості повинні допомогти переміщеним особам інтегруватися у суспільство".

Уперше про становище ромів-біженців було повідомлено в першій доповіді ПРООН, опублікованій в 2002 році. В ній зазначалося, що роми - це різноманітна група населення, яка налічує понад 8 млн. осіб. І в усіх країнах Балканського регіону вони перебувають на найнижчих щаблях

суспільства. Для них характерні бідність, низький рівень освіти, проблеми зі здоров'ям і виключення з ринку робочої сили.

Вже другий рік працює програма "Десятиріччя інтеграції ромів", яка досягла значних успіхів у політичній сфері, але поки що не дала ніяких практичних результатів. Тому рекомендації, які надаються в цьому звіті, повинні стати початком втілення політичних обіцянок і планів у реальне життя. Конче потрібно якнайшвидше вирішити питання легального статусу і подолання ізоляції й бідності для усіх представників вразливих груп.

У доповіді-звіті ООН також пропонується розширити рамки міжнародної підтримки біженцям і переміщеним особам, оскільки в нових умовах гуманітарна допомога для них значно скорочується.

РОМ-ПРЕС

Коаліція ромів у Болгарії

11 червня в Софії відбувся з'їзд представників шести провідних неурядових ромських організацій від різних регіонів Болгарії. Було створено новий ромський союз - коаліцію "ОПРЕ РОМА", метою якого є подальше перетворення на Центр об'єднаних організацій ромів. А головним завданням цього центру буде - допомогти ромам в їхній інтеграції у болгарське суспільство після вступу Болгарії в ЄС.

Нова організація також здійснюватиме постійний контроль за урядовою політикою щодо ромів, а також її оцінку.

Для досягнення мети будуть створені експертні групи в різних сферах - освіта, зайнятість, охорона здоров'я, умови життя, культура, права жінок та інших.

Головою нової організації обраний Васил Чапразов, який до недавня очолював одну з кращих ромських газет Болгарії "Дром дромдар". Новий ромський союз відкритий для всіх організацій, які поділяють його цінності та ідеї.

Передвиборне освітнє навчання

Національний Центр ромів у м.Куманово (Македонія) провів перед виборами 5 липня ц.р. спеціальне передвиборне освітнє навчання для ромів. У програму

входили зустрічі, роз'яснення передвиборних матеріалів та інші заходи, які мали за мету переконати ромів прийти на виборчі дільниці та віддати свій голос за того кандидата, який може щось зробити для людей.

"Бути ромами або гральною костюм?"

Молоді роми, біженці з Польщі, які проживають нині у Лондоні, з допомогою так званої групи підтримки ромів створили короткий документальний фільм "Бути ромами або гральною костюм?". Професор Грінвільського університету Томас Ахтон так відгукнувся про цю нетрадиційну стрічку: "Це - важливий проект, який зробить прямий внесок у висвітлення боротьби ромів із дискримінацією і расистським зображенням цього народу".

Життя за високим муром

Дживіпе пала увчо бар

У райцентрі Берегово, що на Закарпатті, проживає одна з найбільших ромських громад, яка налічує понад три тисячі осіб.

З давніх-давен роми цієї громади були музикантами, які створювали музичні колективи і працювали в корчмах, ресторанах тощо. Вони були бажаними гостями на різних урочистостях, весіллях, балах і т. ін.

Інша частина ромів мала коней, яких використовували як грузовий транспорт. Деякі роми працювали на "чорних" роботах. Під час Другої світової війни у ромів Берегова всіх коней було відібрано, а їх самих зібрані докупи й довго утримували на цегельному заводі, звідки мали відправити у німецькі концтабори. Після визволення Закарпаття роми-музиканти також працювали у ресторанах, а вже у 80-х роках молоде покоління ромських музикантів не змогло адаптуватися в нових умовах: жива музика була витіснена дискотеками. Поступово роми Закарпаття, у тому числі й Берегова, втрачали легальні засоби для заробітку коштів, щоб утримувати сім'ю. Єдиним джерелом, завдяки якому можна було як-так забезпечити родину, була робота в комунальному господарстві міста.

Мур навколо табору.

З розвалом Союзу і виникненням масового безробіття роми були позбавлені цього виду діяльності, а на їхнє місце прийшли нероми. Наразі Берегівський ромський табір - це жалюгідне місце проживання великої кількості людей. Хаотично побудовані хатинки без вигод туляться одна до одної. Після дощу вулиці перетворюються на непрохідне болото, тому майже цілий рік люди ходять у гумових чоботях.

Щоб сховати таке ганебне поселення від людських очей (неподалік розташована оптово-торгівельна база), було вирішено побудувати високий мур. Побудували - нетаборяни... І не

вони, звісно, залишили два великі проходи для автомашин і локомотива - на території, прилеглий до табору, що створює загрозу для життя й здоров'я його мешканців.

Аби активно вирішувати проблеми таборян, ромські активісти створили кілька громадських організацій. Однією з них є товариство "Ром Дром", яке очолює Михайло Іллейш. У його правління входять Йосип Кешель та Олександр Олійник. До роботи цієї громадської організації залучений і досвідчений юрист Геннадій Васильєв, який допомагає її членам вирішувати нагальні проблеми і правові питання.

У Берегові зареєстровано ще чотири ромські організації, але роми міста висловили їм своє недовір'я, а тому недовзі мають відбутися звітно-виборчі збори, де буде обраний новий староста табору. Приводом до цього стало нестерпно важке життя таборян. Ось що повідомила нам Розалія Лакатош, мати десятих дітей, найменшому - 7 місяців.

- Я мати-одиначка. Сама виховую своїх дітей, хворюю на туберкульоз, одержую всього 280 грн. соціальної допомоги, а нинішній староста не допоміг отримати на дітей належних документів. Через це не маю повної соціальної допомоги на всіх дітей.

Подібні проблеми зустрічаються майже в кожній сім'ї, з якими ми спілкувалися.

Елизавета Балаж, інвалід III групи.

- Я ще можу працювати, оскільки моя група дозволяє трудитися, але роботу знайти не можу. Більшість таборян голосувала за Юлію Тимошенко, сподівалися на хороші, нові зміни, але й до її урядової брехні нічого не змінилося, а стало, навпаки, ще гірше. Ми хочемо змін і чекаємо, що новообраний староста разом із активістами ромських організацій налагодить контакти з органами місцевого самоврядування, що могло би поліпшити наше життя. Не треба нас ховати від людських очей за високим муром, а потрібно надати можливість працювати, щоб ми самі утримували свої сім'ї, а не чекали на державну допомогу.

Світлана Навроцька, Волика Опаленик, світліни Юрія Дячшина

Зліва направо - І.Кешель, Г.Васильєв, М.Іллейш, О.Олійник.

ПОВЕРТАЮЧИСЬ ДО НАДРУКОВАНОГО

Новонароджене дитя виписано... у намет

Аракгаділас чгаворо ай скірісарде лес... анде шатра

■ Як ми вже повідомляли у попередньому номері нашої газети (див. "Романі Я" № 5(132) від 28 червня ц.р., стаття "Продовжує снитися власна оселя"), у однієї з жінок, потерпілих від пожежі, Юлії Балог народилася друга дитина. Згідно з українським законодавством, породілці повинна повідомити про умови проживання, а медики мають вирішити: чи можна виписувати немовля з пологового будинку.

У даному випадку дитину виписали у тимчасове помешкання - намет без усіляких вигод й умов проживання. В цьому наметі наразі туляться дві сім'ї, і нема ніяких перспектив на поліпшення становища родин у майбутньому.

Мало того, ніхто з членів сім'ї й мешканців намету не пройшов обстеження на туберкульоз.

Невже закони і постанови Міністерства охорони здоров'я України різні для ромів і неромів?

РОМ-ПРЕС

Українці мріють про подвійне громадянство?

В Україні 49,4% громадян хотіли б мати громадянство ще однієї країни при збереженні українського.

Таку цифру озвучив директор політико-правових програм Центру Разумкова Юрій Якименко на круглому столі "Регіони України: перспективи еднання, шляхи формування спільної ідентичності".

"Заради отримання громадянства іншої країни 13,7% громадян України готові відмовитися від українського громадянства, а 13,6% - вагаються за рішенням. Не хотіли б мати подвійного громадянства за жодних обставин 40,9% громадян України", - сказав Якименко.

Віктор Ющенко помилував 608 засуджених

З початку 2006 року за пропозицією комісії при Президенті України з питань помилування глава держави помилував 608 засуджених. Із них 402 було скорочено термін покарання, а 206 - звільнено. При цьому задоволено 1342 клопотання громадян про помилування засуджених.

Серед помилуваних 191 жінка і 417 чоловіків, з яких 196 - інваліди і хворі, 47 - матері неповнолітніх дітей, 50 - особи похилого віку, 8 - ветерани війни, 269 - молоді люди, повідомляє прес-

служба Президента. 166 засуджених - з Донецької області, 61 - з Києва, 37 - з Київської, 32 - з Львівської, 30 - з Житомирської областей, повідомляє "Інтерфакс-Україна".

На Рівненщині будівельники виявили унікальну знахідку

Під час будівництва автозаправки поблизу села Привільне Дубенського району на Рівненщині, будівельники відкопали ритуальне поховання, якому майже чотири тисячі років.

Як розповів директор Дубенського державного історико-культурного заповідника Петро Смолін, на місці поховання був знайдений глиняний глек конусоподібної форми, фрагмент кістки людського черепа, кілька намистин, кістяна шпилька й мідні сережки.

На жаль, про знахідку стало відомо від одного з місцевих жителів тільки після того, як поховання повністю розкопали будівельники. Найімовірніше, вважає Петро Смолін, будівельники не повідомили про це відразу, оскільки сподівалися знайти золото. Адже близько місяця тому під час робіт у центрі міста Дубно будівельники разом з археологами відкопали золоті, срібні прикраси і монети з дорогоцінних металів часів Першої світової війни, педердає "Новий Регіон". Після цього деякі горюдяни захворіли на "золоту лихоманку". До речі, це

вже не перша унікальна знахідка на Дубенщині, яка свідчить про те, що на території району колись розташовувалися старовинні поселення з високим рівнем культури.

Посол Німеччини вручив Борису Тарасюку копії вірчих грамот

Новопризначений посол Німеччини в Україні Райнгард Шеферс вручив копії вірчих грамот міністру закордонних справ України Борису Тарасюку.

Під час зустрічі сторони обговорили актуальні питання українсько-німецьких відносин, зокрема шляхи поглиблення політичного діалогу та активізації торговельно-економічного співробітництва.

У ході обговорення основних напрямів зовнішньої політики Борис Тарасюк наголосив на незмінності пріоритетів нашої держави щодо європейської та євроатлантичної інтеграції.

Буш не називає термінів виведення військ США з Іраку

Джордж Буш знову заявив, що питання про терміни виведення військ США з Іраку вирішуватиметься американським командуванням на місці. "Щодо перебування наших військ там (в Іраку), питання вирішується генералом Кейді, а також сувереним урядом", - сказав він.

Цариця живе у Підвиноградіві

Тгагаркіня (краяскія)
траї андо Підвиноградово

Біров табору Йосип Форкаш з онучкою Анітою.

Унікальність ловарів

Роми с Підвиноградова належать до етнічної групи ловарів, більшість з яких проживають нині на території Румунії. Раніше, у XVII-XVIII століттях, ця частина Закарпаття входила до складу Трансильванського князівства. Нині ж ця етнічна група відома тим, що є однією з найконсервативніших ромських груп. Коли ми потрапляємо в їхнє поселення (на жаль, їх у Закарпатті лише два - Королево і Підвиноградів), то здається, що опиняємося у далекому минулому. Тільки престижні авто і сучасні вілли нагадують про сьогодення. Виходимо на центральну вулицю Партизанську, і відразу у вчі кидається яскравозолотисте вбрання жінок, які проходять ніби пави.

Як розповіла нам про свій одяг 42-річна поважна ромка Лула Богар, мати дев'яти дітей і бабуся шістнадцяти внуків, на одну спідницю необхідно 7 метрів тканини і понад 40 метрів мережива. Така спідниця має складатися з 3-х частин, кожна нижня частина якої прикрашається мереживом. Блузка теж має відповідати певним вимогам. Вона приталена, з короткими або довгими рукавами, прикрашеними оборками і мереживом.

Три красуні Лакатоші - Седрина, Леся та Йолана.

Святкове вбрання відрізняється від буденного тим, що воно пошите з різнокольорових дорогих золотистих тканин. Буденний одяг теж яскравий, гарний, барвистий, але з меншою кількістю позолоти. Ромки Підвиноградова, як і зрештою всі інші, носять багато золотих прикрас: сережки, ланцюжки, персні, браслети тощо. Як у жінок, так і у чоловіків цієї етнічної групи, на зубах, коли вони посміхаються, завжди видні золоті коронки.

Чоловики вдягнені у звичайний чоловічий одяг: сорочка і брюки, але з ромською "родзинкою": сорочки яскравих кольорів, зі своєрідним кросом. Чоловики теж мають на собі багато золотих прикрас, і чим ром заможніший, тим їх більше.

Зайнятість

Унікальність ромів-ловарів ще й у тому, що вони зберегли свою професійну діяльність. З діда й прадіда вони були лудильника-

ми. Спочатку виготовляли металеві котли різних розмірів, а потім ходили по селах і в разі необхідності ремонтували їх.

Нині професія лудильника незатребувана, тому роми-ловари перейшли на новий вид роботи з металом - виготовлення з жерсті водостоків (риштаків та ринв). Це перепрофілювання і забезпечує роботою чоловіків, які підтримують благополуччя своїх сімей. Нині ця професія має великий попит не тільки в Закарпатті, а й за її межами - в Центральній Україні, Москві, Санкт-Петербурзі, де вони встановлюють ришти і ринви для водостоків, криють дахи оцинкованою жерстю і таке інше.

Перші контакти

Ловарські сім'ї, як і зазвичай усі ромські, є багатодітними, й тому, коли редакційна машина зупинилася у таборі, на вулицю, немов із рогу достатку, висипалася численна кількість дітей. Якщо хлопчики були вдягнені у звичайний для нас одяг - сорочку і штани, то

Такі престижні машини мають чимало ромських сімей.

не знаючи законів геометрії, усі майстри володіють секретами і чудово розраховують усі параметри виробів, підгін кутів, обчислення діаметрів, радіусів тощо.

тома зауважив:

"Ми настільки майстерно володіємо секретами роботи з жерстю, що навіть можемо виготовити для вас, якщо потрібно, сукню, прикрашену квітами, або чоловічий костюм".

Дивуєшся, що,

не знаючи законів геометрії, усі майстри володіють секретами і чудово розраховують усі параметри виробів, підгін кутів, обчислення діаметрів, радіусів тощо.

Навчання ремеслу

Поспілкувалися ми і з молодію. 17-річний Іван Кіш розповів:

- До дев'яти років ми тільки спостерігаємо, як дорослі працюють із жерстю. З десяти років починаємо допомагати батькам і виконуємо деякі нескладні операції. А з 14 років вже вважаємося дорослими і можемо виїжджати разом із родичами на роботу. Там і удосконалюємо свою майстерність. Поступово накопичуючи гроші, стараємося придбати власний інструмент для роботи.

Хоч ми і займаємося одним видом ремесла, однак серед нас майстерність жерстяника не в усіх однакова. Є такі, що передають свої професійні секрети лише своїм дітям. Адже існує певна конкуренція і попит на виробі того чи іншого майстра.

Королева табору

Щороку навесні старійшини обирають найвродливішу дівчину табору. Це має бути красуня 12-13 років із порядної сім'ї. Цього року першою красунею табору стала 13-річна Седрина Богар. Вона вже заставана, тобто її батьки і батьки судженого уклали угоду про майбутнє одруження. Нареченим став 14-річний Юрій Шомов, який уже на свої зароблені гроші подарував майбутній дружині золоте намисто і коро-

Красуня табору Седрина Богар.

ну. Крім того, він дарує їй вишукані сукні й прикраси. Одруження відбудеться тільки через рік після заручин. Молодята не можуть спілкуватися наодинці, а лише у присутності дорослих і на виду у всіх. За цей час наречений накопичує на заробітках гроші на весілля, а наречена вчиться у родичів веденню домашнього господарства. Весілля готують батьки обох сторін. Проте, звичайно, внесок з боку батьків наречених буде набагато більшим від молодого. Весілля гуляють усім селом кілька днів за своїм сценарієм, але молоді обов'язково вічаються у церкві баптистів-християн, яку протягом 10 років очолює пастор-ром Олександр Богар. Після одруження молодята живуть у родині нареченого, а пізніше з допомогою родичів їм зведуть новий будинок.

Імена дівчат у молодих ловацьких підвиноградівських сім'ях намагаються дати як українські, так і незвичайні. Наприклад, Оксана, Світлана, Леся, Йолана, Анюта, а ще - Марка, Седрина, Лула і Цариця. Кожне ім'я відповідає зовнішності дівчини. Взагалі, ми тут бачили тільки гарних дівчат! А дівчина з іменем Цариця навіть відро з водою несла зі справжнього царської поставою. Хотілося б, щоб і доля юнки відповідала її імені.

Цього року робота для заробітчан була вдалою. На весілля, яких у таборі передбачається кілька, з'їдуться всі, навіть із Росії та Молдови. Щастя, здоров'я, благополуччя молодятам підвиноградівського табору, а також їхнім батькам і всім рідним.

Валентина Опаленик,
Євгенія Навроцька,
світлини Юрія Дячихина

Олександр Лакатош за роботою.

Відповідно до ромських традицій, спершу ми завітали до старости табору Йосипа Золтановича Форкаша, який був удома, хоч він улітку зазвичай перебуває за межами області, очолюючи одну з бригад з облаштування дахів і водостоків.

На подвір'ї господаря - фрагменти незакінченого димоходу, прикрашеного квітково-декоративним орнаментом. Таким орнаментом оздоблюють кутів вододобирачі, які ефектно прикрашають будинки, тому й не дивно, що їхня робота користується попитом.

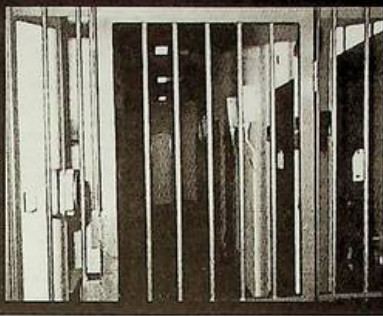
А 55-річний Йосип Іванович Богар, з яким ми теж поспілкувалися біля його будинку, жар-

Без вини винуватий

Бідошако дошало

■ У минулому родина Чеботарів - це родина щасливих людей, які жили в Наддністрянщині: тато Сергій Семенович, мама Зінаїда Петрівна і син Сергій.

Та доля склалася так, що сім'я переїхала в місто Дніпродзержинськ Дніпропетровської області. Мама влаштувалася на роботу в заклад охорони здоров'я, батько торгував на ринку, а син Сергій учився, був зразковим і слухняним хлопцем. І ніхто не міг подумати, що 29 квітня 2006 все зміниться...

Весняним вечором, гуляючи з друзями по місту, Сергій зустрів Яну, яку знав уже давно. За взаємною згодою хлопець і дівчина пішли гуляти, а потім усамітнилися в недобудованому будинку. Молодим людям було добре вдвох та несподівано до них на п'ятий поверх піднявся чоловік на ім'я Вася і попросив Сергія спуститися на поверх нижче. Оскільки останній знав цього Васю, він зробив, як той сказав (до того ж Василь був старший за Сергія на 20 років). Чекаючи на Васю, Сергій раптом почув зляканий лемент Яни, негайно побіг наверх і побачив страшну картину: Вася тримає Яну і б'є її по голові цеглиною. Сергій негайно кинувся на допомогу Яни, намагаючись врятувати дівчину, та отримав кілька ударів кулаком по голові. У шоківому стані він побачив, як буззв'язувик викликає дівчину з вікна. Сергій від жаху почав кричати, але Вася пригрозив йому, що якщо він розповідь кому-небудь про те, що сталося, уб'є всю його родину.

Наступного ж дня, 30 квітня, Сергій був затриманий працівниками МВС Дніпродзержинська. Зі слів батька: "Це триває майже два місяці, й місцевий адвокат нічого не робить для того, щоб допомогти своєму клієнтові". Через "циганську пошту" Сергій Семенович довідався адресу Дніпродзержинської обласної організації "Ватра", яка займається захистом прав ромів і звернувся до нас по допомогу.

Коли адвокат правозахисної організації відвідав Сергія Чеботаря в камері, той розповів йому страшні речі, як до нього тут ставляться. Наступного дня після того, як хлопець помістили в камеру №5, співкамерник на прізвисько "Марко" авторучкою завдав йому 34 поранення кистей рук і голови. Інший співкамерник Мотуз Оле перебив хлопцеві щелепу і поламав ребра з правого боку. Обоє наказували Сергієві взяти провину за вбивство Яни на себе. Вони використовували також електричний струм. Не витримавши болю і катувань, Сергій Чеботар погодився взяти провину на себе за злочин, якого він не робив.

У СІЗО №3 м.Дніпропетровська молодий ром був етапований 5 травня і кинутий у камеру, де його вже очікував колишній співкамерник Мотуз Оле, який знову почав з нього знущатися, принижувати, бити, наказуючи не відмовлятися від попередніх показань.

Виникає запитання: яким чином Мотуз Оле без допомоги працівників СІЗО №3 міг потрапити в одну камеру з Сергієм? Чи не для того, щоб продовжити катування, аби Сергій не відмовився і не змінив свої показання?

Що ж сталося насправді? Виявилось, що працівники міліції 30 квітня затримали вбивцю Яни Василя, який також має прізвище Чеботар, але незабаром відпустили його, і він, знайшов-

ши Сергія, переконав з погрозами взяти вину на себе і пообіцяв допомогти через кілька місяців вийти на волю. "Тобі лише 18 років і тобі нічого не буде, я тебе "вдмажу".

Наразі є письмові заяви малолітніх дівчаток, яким Василь Чеботар пропонував за гроші вступити з ним у статевий зв'язок. Він спілкувався того вечора і з Яною, усамітнювався з нею, після чого подарував їй мобільний телефон. А коли довідався, що вона вступала в зв'язок із Сергієм, оскаженів, почав бити її цеглою і скинув її з п'ятого поверху, заваливши всю провину на Сергія, таким чином зробивши без вини винуватим молодого рома, в якого все життя було попередю.

У перспективі на Сергія чекає тривалий термін у місцях позбавлення волі, якщо слідчий міськпрокуратури відмовиться перевірити цю версію і оскільки справжній вбивця - Василь Чеботар - переховується, а Сергій тут, "під рукою", і сам себе легкожовто обмовив...

І тут виникає кілька запитань: "Де наше правосуддя?", "Від якої нашої служби чекає допомоги?"

Наразі слідство з даної справи ще не закінчено. Про те, як воно буде розвиватися, ми повідомимо у одному з наступних номерів.

Дніпропетровський обласний правозахисний центр "Ватра"

Розвінчати, нарешті, негативний образ

Те болден аврі, кодо найлачо дикгібе

■ Як уже неодноразово писалося, в засобах масової інформації друкуються дуже багато негативної інформації про ромів. Їх називають злодіями, шахраями і таке інше, продовжуючи створювати негативний образ нашого народу.

Щоб хоч трохи розвіяти цей стереотип, розкажу про ромів нашого регіону - Чернігівщини.

Усі вони (а це близько 700 чоловік) з 1956 року, тобто відколи був прийнятий Указ "Про припинення кочового життя циган", проживають окремо у восьми населених пунктах: Чернігіві, Ніжині, Носівці, Бахмачі, Отрі, Городні, Мені, Макошині. Кожен, як зміг, побудував для своєї родини дім, насадив дерева, завів господарство. Займаються наші роми, в основному, своїм підсобним господарством, підприємництвом, мають власну справу. На Чернігівщині чимало ромської інтелігенції, шанованих пенсіонерів, які все життя пропрацювали на державних роботах. У нашому регіоні немає ромів-жебраків. Усі намагаються заробити для своєї сім'ї. І це їм удається.

Наші діти навчаються в загальноосвітніх школах, гармонійно вписуючись у загаль. На превеликий жаль, не всі поки що прагнуть до вищої освіти.

Кажуть, що до ромських дітей в інших регіонах України нерідко буває попереджене ставлення, - на Чернігівщині це практично не проявляється.

Якби не колорит нації, роми не відрізнялися б від інших народів. Проте, незважаючи на розмірені, законслухняний спосіб життя, на жаль, і досі, як і у всій Україні, ми іноді відчуваємо до себе попереджене ставлення з боку працівників міліції. В багатьох крадіжках, випадках шахрайства наші правоохоронці прагнуть чомусь, насамперед, звинуватити ромів.

І якщо вище керівництво області в своєму інтерв'ю, не до-

чекавши кінця слідства, вказує на причетність до злочину рома, а злочинцем виявляється представник титульної нації, то тут теж спрацьовує створений роками негативний образ.

Та ще гірше, коли представники керівництва міськ- та райвідділів міліції навмисно підкидають ромам наркотики, щоб здерти з них гроші, вибівають "покази", заподіючи різного ступеня тілесні усходження, підключають так звані "електрошок" тощо. А такі випадки будемо, приміром, у місті Ніжині.

Та правовому савієлю й звірствам завжди настає кінець. Як настав кінець і керівництву винних у вбивстві службовців, міськ (рай) відділу міліції міста Ніжина.

До речі, проводячи кримінальні справи та аналізуючи їх, завжди доходжу висновку: злочинність ромів у співвідношенні до їх чисельності в багатому разі менша за злочинність інших націй.

Що турбує ромів Чернігівщини? Нині кожна родина, кожна людина (незалежно від національності) прагне жити в сумних умовах безробіття та невпевненості в завтрашньому дні.

Ми всі дуже сподіваємося, що в державі буде наведено порядок, а ще - що до нашого ромського народу зміниться, нарешті, ставлення й біде розвінчано створений століттями негативний образ.

Марія Іванова,
НКТ "Неве Рома",
м.Чернігів

НА КНИЖКОВУ ПОЛИЧКУ

Бути рівними

Те авас єкгі

Під таким заголовком днями бібліотека редакції "Романі Я" поповнилася новим Інформаційним бюлетенем, який підготовлений для ромських жінок Росії.

Бюлетень розпочинається вступною статтею "Рівність - усім!" Димитрини Петрової, директора Європейського центру із захисту прав ромів, куди входять доповіді, які розкривають тему прав жінок. У першому розділі "Події в Росії" Ольга Чашчина подає результати семінару, який проходив у серпні 2005 р. у м.Вольському Волгоградської обл. Повністю матеріали семінару були опубліковані у доповіді ERRC "У пошуках щасливих ромів", в одному з розділів

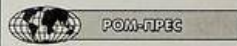
"Утиски прав ромських жінок".

Розділ "Юридичні поради і коментарі" складається з пам'ятки "Як поводитися, якщо вас зупинив міліціонер?", поради "Відшкодування моральної та матеріальної шкоди за протиправні дії міліції", "Що таке домашнє насильство?", "Гарантії захону РФ "Про освіту" тощо.

До наступного розділу "Як живуть ромки за кордоном?" входять такі статті, як "Подолання забобонів", "Чи варто поклонятися культам?", "Словацькі

ромки не хочуть жити в тіні своїх чоловіків", "Ромські депутати Європарламенту", "Увага, примусова стерилізація!" тощо. Інформаційний бюлетень ілюстрований кольоровими фото і подає юридичні й практичні поради активістам, які працюють у ромських громадах не тільки в Росії, а й в Україні.

Неурядові організації просять македонську владу дослідити причини смерті Траяна Бекірова

Неурядові ромські організації Македонії та ERRC звернулися до прем'єр-міністра Македонії Влада Баковського та інших посадових осіб з листом, в якому висловлюють занепокоєння з приводу смерті 17-річного Траяна Бекірова. Востаннє його бачили, коли хлопець та його друга затримала македонська поліція "Alfi". Події відбувалися 11 травня ц.р., а тіло юнака було знайдено 28 травня в ріці Вардар, поблизу села Тубарево.

У місцевих газетах з'явилися сенсаційні публікації про те, що деякі органи тіла хлопця зникли. Результати медичної експертизи досі не відомі ширшому загалу. Було порушено кримінальну справу.

Засідання Комітету ООН з жіночих проблем

У кінці червня в Бухаресті пройшло візане засідання Комітету ООН з прав людини. Воно розглянуло питання усунення всіх форм дискримінації щодо жінок. Комітет висловив занепокоєння з приводу ситуації з ромськими жінками та дівчатами в Румунії, які стикаються з частими випадками дискримінації в різних формах. Це, зокрема, обмеження доступу до освіти, охорони здоров'я, забезпечення житлом, зайнятості, участі в політичному та громадському житті. Комітет відзначає, що саме серед ромських дівчат найвищий відсоток безграмотності та найвищий процент виключених зі шкіл.

У своїх висновках, адресованих румунському уряду, Комітет ООН рекомендує виробити загальний цілісний підхід до усунення всіх форм дискримінації щодо ромських жінок, пришвидшити досягнення їх фактичної рівності та розробити спеціальні методи контролю за виконанням.

НАШІ ГОСТІ

Корпус миру розширює свою діяльність

Корпусо миро лунгісарел пескери бувті

Протягом чотирнадцяти років Корпус миру працює в Україні. Формальна угода про роботу волонтерів Корпусу миру в Україні була підписана у травні 1992 року у Вашингтоні Президентом Леонідом Кравчуком та Джорджем Бушем.

Перша група добровольців прибула в Україну в тому ж році за угодою партнерства. Це була група волонтерів, яка допомогала українській молоді успішно скласти іспити з англійської мови за програмою TEFL із 1993 року розпочали працювати програми з екології, гуманітарної діяльності. Молодь викладає в школах, допомагає школярам засвоїти англійську мову, працювати з комп'ютером, користуватися послугами інтерне-

ту, діють програми боротьби з поширенням СНІДу. Волонтери працюють не тільки в навчальних закладах (школах і вузах), а й у громадських організаціях.

А ось уже три роки як волонтери Корпусу миру працюють за програмою допомоги ромам. Спочатку у країнах Східної Європи (Угорщина, Румунія, Словаччина), а вже другий рік працюють в Україні. Першим успішним проектом волонтерів було відкриття школи для ромських дітей у с.Сюрте Ужгородського району. Нині сфера діяльності волонтерів Корпусу миру поширюється і на м.Ужгород. З нового навчального року планується приїзд в Ужгород волонтера, який працюватиме як при товаристві "Романі Яг", так і в одній з міських ромських шкіль.

Питання майбутньої роботи, умов проживання, оплати праці, допомоги з боку товариства "Романі Яг" обговорювалися з представниками Корпусу миру Грантом Левеллеттом, Гаєю Вернер та стажером Європейського центру з захисту прав ромів Клавдією Гарман.

До речі, Гає Вернер уже другий рік працює в Україні у медико-соціальному реабілітаційному центрі "Дорога життя". Вона допомагає молоді з психічними та фізичними вадами, цим обділеним долею людям, різними способами і методами інтегруватися в суспільство, полегшити контакти, спілкування і хоч трохи поліпшити їхнє життя. Дивується її оптимізму, веселій вдачі, мудрості, терпінню в нелегкій праці з цими людьми.

Детальніше про роботу проекту Корпусу миру з ромами ми попросили розповісти Гранта Левеллетта.

- Чому виникла ідея розпочати роботу з ромами?

- Це пов'язано з тим, що роми не мають можливості поліпшити знання іноземних мов та набути певної кваліфікації. Для цього ми шукаємо молодих ромів з 18 до 25 років (можуть бути й одружені), які б спочатку працювали у своїх громадах, а потім виїхали з цєю метою за кордон. Уся ця волонтерська робота відповідно фінансується та надає можливість ромам побачити світ, набутися досвіду роботи у різних країнах і вдосконалити знання іноземних мов.

Аладар Адам та Гає Вернер.

Відбір волонтерів проходить індивідуально, а й потрібна підтримка сім'ї, оскільки заробіток волонтера невеликий.

- Розкажіть коротко про себе.

- Я американець. У 2003 році закінчив Девідсонський університет, де вивчав історію, релігію та німецьку мову. Свого часу побував на стажуванні у Німеччині і дуже полюбив Європу. Вирішив повернутися знову працювати у Німеччині. Знайшов відповідну програму, за якою міг би поїхати, але мені відмовили і направили в Україну. Так я потрапив у с.Сюрте, що на Закарпатті.

- Як вам працювалося в Україні?

- В Україні життя важке, але люди щирі й добросердечні, вони допомагали мені у цей нелегкий час. Наразі живу й працюю в Будапешті і є координатором ромської програми.

- Як ставляться ваші батьки до того, що ви довго не буваєте дома?

- З дитинства мене батьки виховували бути незалежним ні від кого і ні від чого. Тому тато, за спеціальністю юрист, пишається тим, що я працюю в Європі, а

мама, навпаки, дуже сумує за мною, хоч і дуже підтримує мене.

Одночасно з представниками Корпусу миру до "Романі Яг" завітала і студентка юридичного факультету одного з американських вузів Клавдія Гарман, котра вже три місяці проходить стажування у ERRC.

- Клавдіє, чому ви обрали місцем стажування Європейський центр із захисту прав ромів?

- Про ромів я взагалі нічого не знала, крім того, що до них існує упереджене ставлення неромів та є певні стереотипи. Спостерігаючись випадки дискримінації. В Україні я вперше побачила важке життя ромів і сегрегації школи, в яких навчаються ромські діти. Вважаю, що роми повинні здобувати якісну освіту, як і всі інші діти України, оволодівати професією й знаходити своє гідне місце у суспільстві.

Робоча зустріч із представниками Корпусу миру пройшла у творчій, сприятливій обстановці, було спільно намічено шляхи подальшої роботи волонтерів Корпусу миру в Україні.

Ева Сюрте,
Валентина Ткаченко

Клавдія Гарман та Грант Левеллетт.

Правозахисні організації засуджують виселення Чачіпнаске організації крисісарен аврі нашаден

Організація "Правова Ініціатива" Інституту Відкритого Суспільства і Європейський центр з захисту прав ромів засудили примусове виселення і руйнування будинків, в яких проживали майже 200 ромів, у тому числі й сотні дітей, у селищі Дорожний Калінінградської області в Росії.

З 29 травня по 2 червня ц.р. за допомогою бульдозерів влада зруйнувала 37 будинків, які належали ромським родинам, і спалила їхні залишки. Руйнуванню передували розгляди в російських судах, які відкинули фундаментальні права ромів у ході самих процесів.

Понад 100 виселених ромів, які легально роками мешкали у своїх будинках, піддалися погрози фізичного вигнання зі своєї землі і наразі живуть у наметах та інших тимчасових укріпленнях. Частина ромів виїхала в інші міста або будинок виселення з району.

"Ця необгрунтована атака на ромів у селищі Дорожний має негайно припинитися", - сказала Димитрина Петрова, виконавчий директор Європейського центру з захисту прав ромів. "Російська влада повинна забезпечити бездомних ромів гуманітарною допомогою й адекватною компенсацією збитків та відновити їхнє право на власність".

Влада Калінінградської області почала кампанію з виселення, ініціювавши судові розгляди з метою визнати незаконним право на володіння ромами своїми будинками. Адвокат організації "Правова Ініціатива" і місцевий юрист стали перед судом першої інстанції, щоб допомогти родинам у збереженні їхнього права володіння власністю. Але в процесі розгляду справи, який порушив основні стандарти правосуддя, у своєму рішенні від 3 травня 2006 р. суд відхилив запит цих родин, таким чином відкинувши доступ до наступних наслідків виселення.

"Правова Ініціатива" подала в Європейський Суд з захисту прав людини запит про тимчасові заходи. Запит був відхилений. Наразі ця європейська організація збирається представити скаргу від імені кількох родин в Європейський Суд з захисту прав людини.

"Руйнування цього поселення особливо безсоромно нині, коли Росія президентствує у великій вісімці і проводить саміт у Санкт-Петербурзі" - сказав Джим А. Голдстон, виконавчий директор "Правової Ініціативи" Інституту Відкритого Суспільства.

Додаткова інформація доступна на www.errc.org і www.justiceinitiative.org.

ОГЛЯД НОМЕРА

Розгул насилля та ксенофобії в Росії

Барі біда ай ксенофобія анде Русія

У редакційну бібліотеку "Романі Яг" надійшов черговий 36-й номер журналу "Російський вестник" "Міжнародної Амністії", який видається в Москві.

Майже весь журнал присвячений темі розгулу насилля в Російській Федерації на расово-етнічному ґрунті, загрози неофашизму "бритоголових", націоналістичних настроїв росіян, дискримінаційним виступам щодо ромів та інших меншин, яких значна частина росіян іменує "нордцями", та порушенню конституційних прав як окремими чиновниками й правоохоронними органами, так і владою різних країн.

"Расизм і ксенофобія панують у російському суспільстві", "Російська Федерація розгул насилля на расовому ґрунті", "Програма громадянських дій проти фашизму", "Петербурзький расизм - сором Росії", "Коричневий терор повинен бути зупинений, його організатори й покровителі - отримати по заслугах", "Кубань - етноаномальна зона особливо суворого режиму", "Якому богові моляться люди, які називають себе 'православними націоналістами'?", "Хто

розпалює національну ненависть?" "Скінхеди: хулігани чи екстремісти?" - ці та інші матеріали у формі статей, відкритих листів, інформативних повідомлень, статистичних даних, оглядів свідань подій, заяв та інтерв'ю зображують жахливу картину насилля, ненависті, ксенофобії, державної політики беззаконня та свавілля в різних регіонах Російської Федерації.

Чого варта лише одна розповідь про розправу над ромами в м.Вользьку і про те, як шкільні вчителі міста захищають скінхедів.

Наша газета писала вже про погром у Вользькому, коли банда скінхедів, в якій були і два школяри - 14-ти і 16-ти років, розгромила ромські намети, в яких спала родина Мар'єнкових і росянка Галя Пономарьова. Вся банда, за винятком одного підлітка, учні - 28-ї школи м.Вользька, котрих їхні вчителі "охарактеризували дуже позитивно..."

Правда, обласна прокуратура пред'явила підліткам звинувачення у вбивстві за пунктами "а", "ж" та "л" частини 2 статті 105 УК РФ ("убивство двох чи більше осіб, вчинене групою осіб з мотиву національної, ра-

сової, релігійної ненависті або ворожнечі чи кривавої помсти").

Стаття "Погром у Вользькому, або Як цигани потрапили під руку" закінчується повідомленням, що у Волгограді останнім часом також сталися дві подібні жахливі події - напад на ромський табір, убивство кількох таджиків й узбеків та одного афганця.

Загалом, в перші місяці 2006 року, повідомляє журнал, у Росії з мотиву етнічної ненависті було вбито 14 людей, зафіксовано 100 нападів, постраждали 92 особи. Найбільше нападів на національному ґрунті вчинено в Москві та Санкт-Петербурзі. Взимку та навесні ц.р. зафіксовані також погроми у Воронежі, Нижньому Новгороді, в Тюменській області, Красноярську, Ростові-на-Дону, в Костромі, Волгограді та інших містах і областях Росії. Директор Московського бюро з прав людини, яке за підтримки Євросоюзу проводить моніторинг випадків ксенофобії та расизму в Росії, Олександр Брод вважає, що в РФ діють близько 50 тисяч так званих скінхедів.

Людмила Борисова

Родина Коржових - династія артистів

9 листопада 2006 року виповниться 70 років із дня заснування ансамблю пісні й танцю циган під керівництвом заслужених артистів УРСР Інни та Василя Коржових.

Інна Коржова - виконавиця циганських пісень і романсів, грала на гітарі та бубні, вона - великий організатор, художній керівник, яка першою в Україні відкрила ромську театральну школу.

Василь Коржов, чудовий танцюрист-степист, гітарист, режисер від Бога, поставив спек-

такль "Рубіновий перстень", керівник і балетмейстер ансамблю пісні й танцю циган в Україні. Ансамбль гастролював у всіх кутках нашої неосяжної батьківщини. В роки Великої Вітчизняної війни, виступаючи перед пораненими солдатами, підтримуючи їхній дух, Василь Коржов та Леонід Духов зі своєю програмою

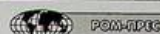
пройшли шлях від Москви до Берліна. Їхні імена були написані на стінах поваленого рейхстагу. Свого часу Леонід Духов та Василь Коржов були знаменитими степистами, лауреатами міжнародних конкурсів і фестивалів, заслуженими артистами АРСР, добрими друзями.

Ансамбль Коржових був великою школою для талановитої ромської молоді, серед якої - М.Сліченко, Г.Лекарев, Н.Тищенко-ва, родина Ченчукових, родина Абоурових, П.Жемчужний, Тамара та В'ячеслав Мартинович, Л.Сфимченко, С.Вечерська, І.Суворова-Коржова, сестри Клареллі, Е.Радкевич, Я.Табачник і багато інших. Василя та Інни Коржових, на жаль, уже немає серед нас, але династію артистів продовжують Валентина, Юрій, Роман, Віоланка, Радмила, Розана Коржових. Всі вони - гідні представники ромського мистецтва, мають сольні концерти, знімалися у фільмах "Чорна перлина", "Я винауватий", "Весільний вночі", "Армія Трясогузки", "Армія Трясогузки знову в бою", "Чорний

як я", "25 бажань". Усі - лауреати міжнародних конкурсів і фестивалів, Юрій - заслужений артист України.

Валентина і Юрій Коржови є керівниками ромської школи-студії "Пісні й танцю циган світа", відкритої в Києві. До речі, 9 листопада ц.р. вони святкують відразу три ювілеї: виповнюється 35 років їхньої творчої діяльності, 55 років від дня народження Валентини і Юрія і 70 років династії артистів родини Коржових!

Уряд Малайзії популяризує іслам

Уряд малайзійського штату Келантан, який складається з прихильників консервативної Панісламської партії Малайзії, оголосив про прийняття нового закону, покликаного підвищити чисельність прихильників ісламу.

Палестинські угруповання починають боротьбу за владу

Палестинські угруповання досягли угоди про маніфест щодо боротьби за владу між урядом ХАМАС і лідером Палестинської автономії Махмудом Аббасом. Про це повідомив радник Аббаса. Решта подороби не розголошується.

У Таджикистані розбився автобус із школярами

Шестеро осіб загинули, з них п'ятеро школярів у ДТП на автодорозі Канбадам-Шахристан, що на півночі Таджикистану. Як повідомило МНС Таджикистану, в результаті цієї трагедії ще 22 учні отримали поранення. Наразі причина аварії розслідується.

КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА

Великий син свого народу

Бара патівако чгаво пескере народоске

Слухаючи пісні, які виконує Вадим Козін, дивуєшся розмаху і чутливості співака. Адже в його репертуарі було близько трьох тисяч творів, і це за ретельного добору: пісню, холодно прийняти слухачами, він не повторював ніколи. Кожна виконана ним пісня завжди була короткою розповіддю, яка давала можливість і помріяти, і замислитися, і схвилюватися, а то й посміятися...

У тридцяти-сорокові роки численні радіо-концерти, в тому числі й за зав'язками слухачів, складалися з популярних пісень. Жоден подібний концерт не обходився без імен Утьосова, Шульженко, Козіна, останнього - особливо. Репертуар Вадима Козіна був настільки широкий, що не вкладався в звичайні рамки "ромського жанру". Радіо з успіхом використовувало Козіна як виконавця сучасних ліричних або народних пісень чи стародавніх російських романсів. Його музична пам'ять була феноменальною - репертуар складався з понад 300 творів. Козінські емоційні переплиди, його молодечество, пристрасть, туга й ніжність припали слухачам до душі. Його темперамент вибухав у "Очак чорник", сумував у "Хвіртка", захопився від запалу в "Циганській угорці", був

трагічним у "Жебрачці". Його дзвінкий виразний тенор, багатий на відтінки, міг бути і м'яким, і суворим, - співак володів досконало своїм голосом.

Розповідає сам Вадим Козін (запис початку вісімдесятих років): "Мати моя, Віра Ільїнська, ромка, співала в ромському хорі... А знаеш, звідки наше прізвище в роду - Ільїнські? Кочові роми поклонялися Іллі Пророкові. Вони мандрували Росією і під час грози блискавка обов'язково потрапляла в яку-небудь кибитку та розбивала її вщент. А в кибитку моїх предків не потрапляла ніколи, і люди почали говорити: "А-а, це Ільїнські, їм завжди везе", тобто Ілля Пророк був нашим захисником, заступником. Від прізвища Ільїнські і пішло прізвище моєї матері.

Вийшовши заміж за Олексія Гавриловича Козіна, вона пере-

стала виступати, але зв'язок з ромськими артистами не втрачала. Бувало, через анфіладу кімнат йде, поскирипуючи чобітками, батько посмихається. Бере мене на руки і сідає поруч із матір'ю. Батько сам не співав, але пісню, особливо ромську, любив. А мати візьме паліандрову гітару, заспіває: "Люблю я квіти польові, люблю їх від чистої душі, красиві братки, які вони гарні."

Перші спроби співати справжньому припадають на початок двадцятих років. Молоді типографські робітники влаштували самодіяльний клуб у колишньому будинку церкви, що на вулиці Правади, там я і виступав. Виступав і з комичним хором Чарова, де доводилося грати у виставі великого князя Володимир Кириловича. Співати для свого задоволення - це одне, а треба було ще й гроші заробити. Влаштувався тапером у Народний будинок, поблизу Петровпавлівської фортеці: там був чотирикурсний кінотеатр, у якому показували німі фільми за участі Чарль Чапліна, Макса Ліндера, Віри Холодної. Від тапера вимагалася супроводжувати ці фільми безперервною грою на фортепіано. В кінці робочого дня били пальці, але музичний супровід, гра послужили гарним тренуванням, виробили творчу тривалістність, дали певні навички володіння інструментом, навчили розуміння характеру естрадного виконавства. А після фільмів глядач запрошували на дивертисмент. Можна було залишитися і послухати співаків,

пісенки-аріетки "а ля Вертинський", поспоглядати за кулісами творчу кухню артистів. Тоді було модно виступати в дивертисментах. Щодня артиста бачила велика кількість глядачів. Ажкіно користувалося надзвичайною популярністю. Виконуючи всього дві-три пісні, потрібно було показати себе з найкращого боку. А як хотілося і мені вийти на цю сцену й заспівати! Я відчував і був упевнений, що проспівую краще за багатьох інших, адже я виріс у стихії ромської пісні та російського романсу. Душа рвалася до самовираження...

Мій репертуар досить великий - близько трьох тисяч пісень. Із них близько трьохсот написав сам. Популярними стали "Хвіртка", "Ранок туманний", "Моє багаття", "Іхали цигани", "Між високим хлібом загубилося", "Прощай, мій таборі", "От мчитьесь трийка поштова", "Ей, швидше летіть, коні!", "Жебрачка", "Жигулі", "Газова хустка". А пізніше - "Осінь", "Дружба", "Маша" і багато інших.

Слава Вадима Козіна була шаленою, незважаючи на те, що в середині тридцятих років естрада пісня, а особливо ромські романси піддавалися запеклим нападкам з боку певної частини критиків. І тільки бездоганне виконання й органічне почуття пісні могли гарантувати успіх цьому жанрові на естраді.

Потім була війна. Сольні концерти в кращих залах країни змінилися на виступи на імпровізованих майданиках - у дуючій

армії, на фронтових аеродромах і палубах бойових кораблів. Траплялося співати і перед військами союзників. У одному з таких концертів він виступав разом з відомим французьким шансоньє Морисом Шевальє. Під час війни особливим успіхом користувалися пісні "У лісі фронтонному", "Чекати мене", "Махорочка", "Йшов загіт", "Лист із фронту", "Морська жартильвіва", "Москва", "Два друга"...

У післявоєнні роки Вадим Козін працював на Півночі. І не з власного бажання: радянський уряд щедро "оцінив" заслуги прекрасного співака засланням у холодні північні краї матінки-Росії... Та співак, який про себе пише досить скромно, вже був широко відомим. Своєю піснею він переміг долю. У Сибіру працював з естрадно-концертною групою одного з музично-драматичних театрів, виступав перед приїзниками, шахтарями, геологами, транспортниками, ребалками. І завжди - з величезним успіхом. З часом видатного артиста було реабілітовано. У 1959 відбулася його велика гастрольна поїздка по країні. Потім - робота над новими піснями, над театральними постановками. У 1973 році на сцені Горьківського театру визначний співак Козін дав свій останній сольний концерт.

Нині Вадим Козін вважається одним із кращих тенорів Європи, а можливо, й світу...

Матеріал підготувала
Жужуна Дудучава,
голова товариства
"Романі Збора"

"Романі бахт" у Макіївці

Червнева спека не завадила українським ромам шукати своє "циганське щастя" на Всеукраїнському ромському фольклорному фестивалі "Романі бахт", який пройшов у місті Макіївці Донецької області.

Приємно, що ініціативу Донецького обласного культурно-просвітнього товариства ромських жінок "Мірікля" підтримали Державний комітет у справах національностей та міграції, і місцева влада Донецька та Макіївки.

На жаль, не всі запрошені артисти змогли приїхати, але глядачі були дуже задоволені виступами театру "Очі чорні" з Харкова, колективу "Бахтало дром" з Харцизька та "Романо дром" із Свердловська Луганської області. Донеччина була представлена театром ромської пісні "Шатриця" та дитячим колективом "Кхаморо".

У фоє на гостей чекала виставка ромської літератури, де були представлені художні тво-

Виступ дитячого ансамблю.

ри, публіцистика, поезія, словниці, дитяча література, і окремо - література, яка висвітлює права ромів. Усім бажаним дарували газету "Романі Яг".

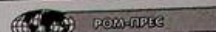
Можна тільки дивуватися винахідливості наших ромів, які здогадалися, що не тільки вони бажать подивитися на свято (організатори всім роздали запрошення), передбачили зроби-

ли ксерокопії та продавали для гадже ці запрошення по 5 - 15 гривень! Тому людей в залі було багатенько. Усі вони залюбки підтанцювали та підспівували артистам.

Після концерту учасники за чашкою духмяного ромського чаю обговорили важливі питання, які стосуються освіти, працевлаштування, розвитку культури, захисту прав ромів, вирішення їх соціальних проблем. Приємно, що були присутні представники Донецької обласної державної адміністрації, відділу у справах національностей Світлана Кузнецова та Євгенія Орел, а також заступник Макіївського міського голови Тетяна Релунова. На жаль, дехто цікавився потім, чи не було на столі смічних напоїв. За пошуком сенсації ми інколи забуваємо про звичайні людські прагнення. А роми взагалі веселі і без горілки! Нас приємно здивувало, що преса й телебачення виявили таку увагу, якої ми навіть і не чекали. В інтерв'ю для Макіївського та Донецького телебачення ми мали змогу висловити відверто свої думки та розповісти про діяльність товариства "Мірікля".

Так швидко промайнув цей день, учасникам не хотілося роз'їждатися додому, ще не все було обговорено, але ж це й виколісує бажання зустрітись знову.

Наталія Варакута,
м.Макіївка

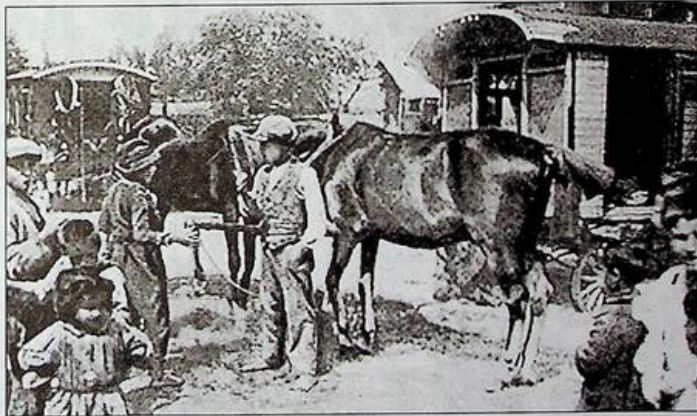
Міжнародний конкурс краси серед ромок

30 червня ц.р. у столиці Македонії Скоп'є відбувся традиційний міжнародний ромський конкурс краси "Міс-2006", організований вже в'ятнадцяте. Цього разу в конкурсі взяли участь 16 претенденток із 9 країн Європи: Македонії, Болгарії, Албанії, Чорногорії, Сербії, Хорватії, Словенії, Німеччини та Чеської Республіки. Понад 300 гостей розділили піднесу атомосферу, яка панувала цього дня в затишному ресторані "Кале" завдяки чотирином турма конкурсу. Нагороди дісталися багатьом красуням. Звання найпривабливішої дівчини розділили дві конкурсантки - Анита Рістик із Німеччини та Жасміна Гардрон із Чорногорії, найфотогенічнішою виявилася македонка Алдіана Рамаданова. А найвище звання міжнародної "Міс краси - 2006" одержала Елена Абазі з Македонії, яку привітала і якій одягла символічну корону мінулорічна "Міс краси" Надія Шабан із Німеччини.

Між двома світовими війнами

Англа дуй лумакаре марібнаса

■ Ми відкриваємо історичну рубрику, яку буде вести Микола Бессонов. Цей автор, добре знайомий нашим читачам, давно і плідно працює в сфері циганської історії, етнографії та культури. Його перу належать книги, наукові статті, рецензії (крім того, він створив сайт "Цигани Росії" з адресою zigan.pp.ru). На думку редакції, нашим читачам буде цікаво ознайомитися з мало відомими сторінками ромського минулого. Для початку М.Бессонов обрав тему про кочовище ромів у Західній Європі між двома світовими війнами.

Ян Йорс у таборі угорських ромів

Індустріальна епоха, звичайно ж, внесла корективи в традиційний спосіб життя. Легше або суцужніше стало кочувати в епоху телефонів, розвинутої дорожньої мережі й інших благ цивілізації? Як цигани перетинали кордони, що зміщалися? Які були відносини з поліцією та корінним населенням?

Відповідь на всі ці питання ми можемо знайти в мемуарах Йорса, які послужили основою для вступних статей історичної рубрики. (Yours Jan. The Gypsies. NY, 1983.)

Ян Йорс мандрував разом з табором угорських циган-ловарів дорогами Бельгії, Франції та Німеччини. Цілих десять років він спостерігав стан справ зсередини. Своє подорож'я Ян почав у 12-літньому віці, а книга спогадів була написана ним уже після Другої світової війни.

Природно, відразу виникають

два запитання: як роми погодились взяти з собою чужинця, і як батьки допустили, щоб їхній син бродив невідомо де? І на те, й на інше запитання в книзі дані виразні відповіді. Табір далеко не відразу прийняв Яна - дорослі роми гнали його додому. Тільки завдяки дружбі, яка зав'язалася з ровесниками, він зміг утриматися в кибитці. Хлопчикська підгодували приятелі й допомагали йому ховатися від старших, доки ті не заспокоїлися.

Що стосується справжніх батьків Яна, то вони належали до числа лівих інтелектуалів. У тридцять років це було в моді: висміювати обивательські погляди і надавати дітям так зване "право вибору". Батько хлопчика - фламандець - був живописцем і дизайнером по склу. Мати була наполовину німкеню, наполовину кубинкою, вона захоплювалася соціальними реформами, була захоплена в Росію, Китай та Індію, куди навіть подорожувала. З дитинства Ян засвоїв німецьку,

французьку, іспанську і фламандську, говорячи на всіх цих мовах плавно, хоча і з великим акцентом. Чи варто дивуватися, що потім йому так легко далася ромська?

Не забудемо ще про одну важливу деталь. Якби мандрівки хлопчикська були безперервними, ми навряд чи побачили б книгу "Цигани". На щастя, кругозір Яна постійно підвищувався завдяки освіті в школі. Після першого повернення додому, на якому наполовину його названий батько, життя юного бельгійця розділилося на дві половини. Визмуку він належав світу західної цивілізації, справно відвідуючи уроки, але, починаючи з весни, відшукуював "свій" табір і приєднувався до світу "дикунів Європи". Тільки завдяки цьому режиму він зміг у зрілому віці написати книгу спогадів.

Отже, перша стаття присвячена вигадці про викрадених дітей. Як відомо, матері всієї Європи йkali своїх неслухняних малят спо-

вами: "Тебе цигани заберуть". Ця "чорна легенда" знайшла своє місце і в літературі. Есмеральда, Пресьоза, Фігаро і безліч інших персонажів - теж були викрадені в дитинстві. Не уник зіткнення з цим і Ян Йорс.

Уже в перші дні кочування Ян зрозумів, що ув'язнення корінних жителів про ромів базуються на вигадках. Одна із найстійкіших свідчить начебто роми крадуть дітей. Яким же був подив маленького бельгійця, коли його самого стали сприймати як жертву викрадення. В Яна були блакитні очі, русаве волосся і світла шкіра. Коли зустрічні бачили його в оточенні смуглявих чорноволосих дітей, то починали розпитувати, хто він такий. А деякі навіть пропонували захист від "полону". Вони були впевнені, що він і є та сама викрадена дитина.

Здивувалися і маленькі роми - нові приятелі Яна. Для них викрадення чужого хлопчикська було чимось безглуздом. Хіба в ромів

не було повніснько своїх дітей?

Але коли вже чужинці - гадже - вірають будь-чому, то чому б не пожартувати? Маленькі кочівники почали підігравати зацікавленій публіці - стали самі говорити про викрадення.

І от одного разу табірну стожанку оточила поліція. З'ясувалося, що слухачі сприйняли ромські жарти аж надто буквально і донесли куди слід. Природно, Яна відразу знайшли. Він розповів про себе всю правду, й охоронці порядку були вкрай розчаровані, що перед ними зовсім не син багатого австро-угорського дворянина. Тим часом пошуки тривали: поліцейські ніяк не могли знайти інших викрадених хлопчиків. Ян зі здивуванням вслухоувався в їхні розмови. А потім раптом зрозумів, що все це - з різних версій легенди...

"Визволителі" не стали слухати запевнення Яна, що він їздив із ромами з власної волі. Хлопчика повезли в місто. Ромка Жежа підійшла попрощатися і тайкома всунула йому за пазуху зім'яті гроші.

Що було далі? Ян описує своє безсилля на першому допиті. Чинювник був глухий до будь-яких слів і впевнений, що роми - це злочинна зграя. Стигнувшись з інспектором, бельгійський хлопчик ясно усвідомив, що значить - бути в руках попереджених людей. Через кілька днів місцева влада зв'язалася з батьками Яна і вислала його на батьківщину в компанії адвоката, який їхав у справі. Батько з актією поставився до цієї ситуації спокійно; навіть ужили заходів, щоб таке не повторилося в майбутньому. Батько роздобув папір у поліції, де говорилось, що у випадку непорозуміння слід повідомити певного інспектора. Тепер у тих, хто перевіряли табір, створювалося помилкове враження, що бельгійський хлопчик - вкорошений у табір поліцейський інформатор. Та ромів не цікавило, що думає поліцейський. Вони щиро привітали Яна, який повернувся до них, і тим, як спирито він перехитрив владу.

Паломництво по Росії

Вандрулин Девлеске мануша анде Русія

П оїздка розпочалася з Києва. Автобус заповнений радісними і веселими паломниками. Від щастя. Що ж може бути краше, як побувати в паломництві по Святих місцях, помолитися во Славу Богу, попросити Бога за своїх хворих родичів, за дітей, батьків, попросити прощення близьким померлим.

Відіхали від Києва. Не встиг заснути як слід, раптом з'являється перед мною брат, який помер чотири місяці тому. "Що таке? Що ти хочеш?", - у сні запитую. "Помолися за мене", - просить померлий. Я прокинувся. Розповідь дружини сон і пообіцяв молитися за брата Божого. На російсько-українській митниці нас тримали близько трьох годин, спека-надзвичайна, а в автобусі і хворі, і старі люди - важко. Та вої терплять, мовчи во Славу Богу! Шлях до Бога важкий.

Близько 12-ї години ночі приїхали в "Оптину Пустинь", посе-

лилися в готелі при монастирі. Жінки - окремо, чоловіки - окремо. Поки розмістилися, вже перша година ночі, нарешті поспули. Вранці о 6.30 підійом і - по Святих місцях, по церквах, прикладаємо до ікон, до мощів святих монахів, замовляємо молитви: хто за померлих, хто за здоров'я живих. Кілька церков, стояння на Службі, знайомство зі святинями. І так до обіду. Потім обід при монастирі, молитва перед обідом. Страви пісні, без риби, у трапезній кімнаті. Ця велика кімната, розрахована чоловік на сто. За столи сідаємо по 12 осіб. При монастирі є скит, він розташований за кілометр від подвір'я монастиря.

Що таке скит? Це відокремлене від монастиря подвір'я з церковними приміщеннями, куди відходять жити і помолитися у аскетичнішому середовищі монахи, найсуворіше постяться (хоча в монастирській трапезній харча-

■ Знову мені випало щастя побувати з віруючими християнами в паломницькій поїздки по Святих місцях. Цього разу - в Росії. Наразі це не така вже й важка справа, аби лише були гроші, та все одно треба пошукати в газетах адреси паломницьких служб, вибрати маршрут, зателефонувати, дізнатися про умови тощо. Кілька місяців я шукав адреси, бо кортіло проїхатися Святими місцями Криму, Москви, Санкт-Петербурга.

У Москві й Петербурзі ми з дружиною раніше вже бували. Але без вагнів вибрали маршрут, який запропонувала церква з села Зазим'є, що під Києвом, по Святих місцях Росії. Вісім днів комфортабельним автобусом з ночівлями при монастирях, купання в Святих дже-релах з 23 по 30 червня.

ми не балують, цілий рік суворої піст). Частіше моляться і не хочуть, аби мирські люди їм заважали. Мирян на подвір'я не пускають, ми, наблизившись, через паркан дивимось, молимося і відходимо. Цього дня паломників з'їхалося близько двадцяти автобусів та ще з півсотні легкових автомобілів.

Далі йдемо купатися до Святого джерела. Вода холодна-холодна. Джерело перероджено окремо для чоловіків і жінок.

Наступний крок - ідемо в Шамордино, година їзди. Там храм незрівнянної роботи і краси. При монастирі є будинок престарілих та лікарня. Монашки допомагають лікарям. Й при цьому монастирі є джерело. Хто хоче, той купається. Набираємо в пляшки Святої води і поїхали далі. Пізно вночі відпочиваємо вже в іншій області в готелі. Приїхали в Дівево в монастир Серафима Саровського. Переночу-

вали і зранку на молитву, на Службу. Прикладаємо до мощів Святого Серафима Саровського, молимося. Дехто ісповідується в гріхах, дехто причащається Крові Христової. Швидко послідаємо побачити і пройти по відомій канавці Матері Божої. Цю канавку навколо монастирської обителі загадала зробити Матір Божа Святому Серафиму Саровському, пообіцяла: "Скільки існуватиме ця канавка, стільки в світ буде все гаразд." Хто обійде попід цією канавкою і прочитає 150 разів молитву "Богородице, Діво радуйся", той отримає велику благодать і захист від Матері Божої. Тож ми обходимо з молитвами вздовж канавки. Обідаємо при монастирі безкоштовно, хто може, той кидає якісь гроші в скриньку. Купляємо сувеніри, іконки, свчки. Ввечері знову обід канавкою разом із монашками. Зранку в розпор. Тихонова пустеля, дже-

рело.

Потім незрівнянна - Троїце-Сергієва Лавра, Сергієв Посад. Прикладаємо до мощів Сергія Радонезького, молимося, ісповідуємося, причащаємося. Трапеза. Купляємо літературу, касети, диски. Прощаємося, ідемо далі.

Боголюбово, тут загинув у храмі Андрій Боголюбський, великий князь, який жив у 12 сторіччі. Він побудував багато храмів, був дуже віруючим. Потім ідемо в місто Владимир - це колишня столиця Русі. Тут жив Андрій Боголюбський. Й досі тут стоїть храм Успення Пресвятої Богородиці, де лежать його мощі. Покояться тут і мощі Олександра Невського та ще деяких святих.

Побували ми і в місті Муромі, де, за легендами, жив відомий богатыр Ілля Муромець. Він після ратної служби пішов у монастир. Мощі цього святого воїна покояться в Києві, в Перчерській Лаврі.

Далі Москва, молитви в Даниловому, Донському, Ново-Дев'ятому монастирях. Красна Площа - пройшли по ній пішки, Храм Василя Блаженного, Храм Христа Спасителя та багато інших храмів.

Восьмого дня - дорога додому. На душі радісно і приємно. Слава Богу!

Одне лише трохи бентежить, я брав з собою відеокамеру - та всюди була заборона на зйомку. Ще на монастирському дворі якось можна було знімати та фотографувати, а всередині храму - сувора заборона. Нещодавно я повернувся з Єрусалима, де знімати дозволялося всюди, навіть у святая святих - печері, де лежав Ісус після розп'яття і де він воскрес.

Бажаю всім читачам "Романі Яг" всього найкращого, міцної віри, благодаті Божої, а ще - побувати на Святих місцях монастирів, джерел Духа вам усім Божого і міцної вам Віри!

Володимир Бамбула,
м. Золотоноша

Євангеліє від Іоанна

Свэнто Бахтаво Лав

"- Тепер віруєте? - сказав Ісус. - Ото настає година - і вже настала, що ви розпорштитеся, кожен у власне своє, а Мене ви самого покинете. Та не Сам Я, бо за Мною Отець!

Він не докоряв учням, навпроти, хотів вселити у них стійкість. "Страждання знаєте в світі, - але будьте відважні: Я світ переміг!"

Олександр Мень, "Син людський", Львів, Монастир монахів студійського уставу, видавничий відділ "Свічадо", 1994, ст.155.

Исуохоро мангимо пала сикларнэн

1. Тунчи пада кодэлэн лавэн Исуо ваздыня якха Лэххэрэ пэ упралима і пхэннас: Дада! Авилля мардо, ваздэ павив Тирэ Чавэсти, тай Чаво Тиро ваздэла павив Тиро.

2. Тай сар Ту дынян Лэсти зор пэ кожно манушикано трупю, тай тэ дэл Вов вечно джовимо всазвэрсти, со Ту Лэсти дынян.

3. Кадэва же исин вечно джовисо, соб тэ джанэн Екхэ, Чачуну Дэвлэ тай Исуо Христу, Савэ Ту бичхалдан.

4. Мэ ваздынем павив Тири пэ пхуя, тай тирдом рындо, саво ту Манди дынян тэ тирэ.

5. Тай акана ваздэ павив Мури,

Дада, Еджино Пэстэ павивага, сави Мандэ сля англа тут дэ кадэла люмля.

6. Мэ оттердом Тиро лав манушэнди, савэн ту Манди дынян люмляр. Вонэ сле Тирэ, тай Ту дынян лэн Манди, тай вонэ фирисардэ лав Тиро.

7. Акана, полилэ вонэ, со вса, со Ту дынян Манди, Тутар исин.

8. Лава, со Ту дынян Манди, Мэ лэнди пэрэдынем, тай вонэ, прилылэ тай уджанглу чачимага, со Мэ выджилэм Тутар, тай плавтэне, со Ту бичхалдан Ман.

9. Мэ пала лэн мангав, на пала всавири люмля мангав, на пала кодэлэн, савэн Ту Манди дынян, колести, со вонэ тирэ.

10. Тай вса Мурю - Тиро исин,

Ионастар

ай Тиро - Мурю, и Мури павив ваздынялэ дэ лэн.

11. Мэ вже на дэ люмля, нэ вонэ дэ люмля, а Мэ Тутэ джэв. Дада Свэнто! Фирисар лэн важ Тиро лав, кодэлэн, савэн Ту Манди дынян, соб тэ авэн ітханэ, сар и Амэ.

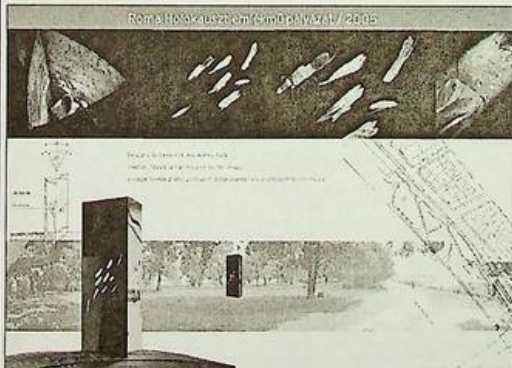
12. Кала Мэ слэм лэнсар дэ люмля, Мэ фирисарав лэн важ Тиро лав; кодэлэн, савэн ту Манди дынян, Мэ фирисардом, тай нико на хасиля лэнсар, кици чаво мэримахоро, мэк авэл вса, сар дэ Свэнто Лил.

13. Акана джэв Тутэ тай када пхэван дэ люмля, соб тэ авэл лэн-дэ лаш Мури пхэрдо.

Переклад Миколи
Бурлуцького
та Олени Марчук

Пам'ятник ромам-жертвам Голокосту

Серіпе роменгеро мударде андо Параімос

Нещодавно за ініціативи ромських організацій "Ромаверсітас", "Ромські громадянські права" та Фонд "Ромедія" в Будапешті відкрито пам'ятник рома-жертвам Голокосту.

Цей триметровий гранітний монумент височітиме в столичному парку "Негрү". Обеліск стоятиме на чорному постаменті і матиме форму трикутника, все-

редині якого - символічна поромських організацій "Ромаверсітас", "Ромські громадянські права" та Фонд "Ромедія" в Будапешті відкрито пам'ятник рома-жертвам Голокосту.

Написи на обеліску будуть витієні трьома мовами - угорською, ромською та англійською.

Поради від Рақи Драбаріне кгаґаре Рақа
з 12 по 25 липня

Овен - довгоочікувана подорож принесе вам задоволення. Фінансові справи досить нестабільні, раджу бути економічними. Середина липня - сприятливий період для публічних виступів, але не для вирішення майнових питань. Ваша допомога потрібна кожаній людині, навіть якщо ви нещодавно посварилися. Стерезіться алергії.

Телець - слід обережно поставитися до нових знайомих. Потрібен час, щоб вирішити, кому з них можна довіряти. Матеріальне становище цілком залежить від вашої пунктуальності та порядку у ваших справах. Комерційні подорожі будуть досить вдалими. Публічні виступи будуть приємні, але прибутку не принесуть.

Близнята - вирішуйте господарські справи, а зі заробітками трохи почекайте. Час, присвячений родині, буде для вас відпочинком. Друзі запросять вас на свято - з радістю погоджуйтеся. З коханою людиною, на жаль, можливі непорозуміння, та почуття від цього не зникнуть. Органи травлення потребують уваги.

Рак - з днем народження! До вашої оселі завітають гості, але досить неочікувані. Цей візит може стати початком співпраці, яка принесе прибуток. Однак не забувайте, - робота для життя, а не життя для роботи. Час працює наразі на вас, і навіть якщо ви не встигаєте, будьте спокійні - можливо, Бог вас просто оберегає від непогрібного кроку. В особистому житті все гаразд! А от нірки можна перевірити.

Лев - інколи беріть для себе тайм-аут, відпочивайте з вимкненням телефону. Ефективніше працює людина, яка добре виспалася. А щодо планів на майбутнє - не гайте часу, зараз вам під силу найсмисливіші проекти. Будь-яке навчання, особливо іноземним мовами, буде корисне. Родина сприймає добре ваш стиль життя, можна їм тільки подякувати. Зверніть увагу на роботу шлунка.

Діва - нове оточення спонукає до інших правил у спілкуванні, та поступатися своїми головними принципами не раджу. Підтримка з боку родини надійна й дуже доречна. Зустріч із друзями допоможе накреслити плани на майбутнє. Чекайте на прибуток за давно завершеною справою. Стережіться застудних захворювань.

Терези - наредіть увагу особистим стосункам, дозволяйте собі трохи зайвої романтики, лінощів, задоволення. Будьте дуже обережні у фінансових справах, можливий контроль з боку сторонньої людини. Дехто вам заздрить - пожайліть їй.

Скорпіон - неперізнання з найближчими родичами можна уникнути, вам краще першими подати руку. Нова людина з'явиться поруч із вами у вашому бізнесі. Багато зусиль знадобиться, щоб підтримати друзів, але і власні майнові питання не слід відкладати надовго. Здоров'я - дуже важлива річ саме наразі. Якщо вам пощастить подолати свої негативні звички, будьте спокійні, користь - стовідсоткова.

Стрілець - зверніть увагу на стан нервової системи. Можливо, слід змінити засоби зняття стресу на дещо безпечніші. Велич стосунків з колегами поступово змінюються, та інколи краще змінити партнерів, ніж поступитися власними принципами. Час не зовсім сприяє початку нового роману, але старий можна відновити й побачити щасливі очі коханої людини.

Козеріг - перед важливим кроком можна зробити паузу, поспілкуватися з родиною. На вас чекає цікава пропозиція, яка згодом принесе шалений прибуток. Але у вашому середовищі будуть такі відверті заздрощі, що я б радила вам скористуватися народними способами захисту. Відчайте тих, хто для вас найдорожчий, та відверто поговоріть - стане легше на душі. Зі здоров'ям усе буде гаразд.

Водолій - завжди важко прийняти рішення. Однак вашій винахідливості можна позздрити, чим іноді користуються ваші партнери. Домашнє господарство і ваша в ньому участь - можливо, найважливіше у найближчі два тижні. Від цього значно поліпшаться родинні стосунки. Дуже не бажана зміна партнера в особистому житті.

Риби - найближчим часом вам буде корисно зустрітись з далекими родичами та старими друзями. На вас чекає подорож, та вона цілком залежить від вас. Раки та Скорпіони можуть викликати роздратованість, не піддавайтеся на провокації. Спина - вразливе місце, уникайте протягів. Прибуток, отриманий нещодавно, надихне вас на інтенсивну роботу. Родинні стосунки досить складні, проте від вас залежить дуже багато.

РОМАНІЯ
Газета Закарпатського ромського культурно-просвітнього товариства
Реєстраційне свідоцтво серія КВ №5877 від 20.02.2002 р.

Газета виходить за підтримки Європейської комісії та Інституту Відкритого Суспільства (м.Будапешт)

Шеф-редактор **Аладар АДАМ**
Редактор **Євгенія НАВРОЦЬКА**

Редакція не завжди поділяє позицію авторів. За точність наведених фактів відповідає автор. Редакція зберігає за собою право виправляти мову і скорочувати матеріали.
Повний або частковий передрук матеріалів дозволяється лише з посиланням на "Романія Я"

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: 88000, м.Ужгород, вул. Дунаєвського, 18, телефон (03122) 61-39-56.
E-mail: ry@mail.uzhgorod.ua
http://www.romaniya.uz.ua

Віддруковано в Ужгородській міській друкарні, вул. Руська, 13.
Умовн. друк. арк. 2,5, іграж 2500. Зам. №1216

Бо сонце - єдине

Сидить школяр за столом у зеленому саду й виконає завдання. А завдання йому таке: "Подивись навколо себе, побач кожну річ і порівняй її з іншою річчю".

Замислився школяр. Над головою - тремтять листочки осики. Тремтять і все шепочуть. Тихенько шепочуть, немов про якусь таємницю гомонять. Немов першокласник, що виїхав на перерву й таємниче щось розповідає одна одній. Подивився школяр додолу, побачив два зелені листочки й між ними білі квітки. Це конвалія. Ой, як схожі квітки конвалії на кришталеві дзвіночки.

Здається, доторкнись - і вони задзвенять.

Десь дзиччить бджола. А ось чути низьке гудіння - то джміль. Заплющив очі школяр, і уявляється йому дві струни: одна тонка, а друга товста. Сидить музикант, торкається обох струн - ось із чим можна порівняти дзиччання бджоли і гудіння джмеля.

А це запищав десь комарик. Писк його тоненький-тоненький. З чим його порівняти? Мабуть, і сополочкою, зробленою із стеблини кульбаби. Якби заграти на тій сополочці, то було б схоже на комариний писк.

Заходить сонце. Небо на заході червоне. Воно схоже на велике-велике макове поле. Безліч макових квіток розквітлі там, і всі одного кольору - рожевого. От якби дійти до того макового поля - намилиувався б красою.

Сонце торкнулося обр'ю. Сонце! Велике, багряне... З чим порівняти?

Довго думав школяр. Ні з чим сонце порівняти. Бо воно - єдине. Бо тільки воно - сонце.

О кгам - сі кгам

Бешел школяріс пала месаля анде зелено бар ай керел пекскері бувті. Ай е бувті леспскері касаві: "Дикг круял паша туте, ай ле сама пала саворо".

Гнди о школяріс. Опрало шейро - башон е патра копаческе. Башон ай шушугін пен. Ловкорес башон. Бітом пал варесосте вакерен. Ай анда англуне класі аврі ай варесо екг екгеса вакерен. Дикгел о школяріс, дуй зелене патра ай машкар ленде парне лулудя. Кадо конвалія. Ой сар анен е лулудя конвалія пре кришталево ченгево.

Варекай ченгеті е бірувлі. Ай шундья олтувало телуно ганго - к о д о д ж м і л ь о . Пгандадас е якга о школярю, ай леспске кібізі дуй гуврі: екг сані, ай е дуйто тгувлі. Бешел о лаву-тарі, азбал солдуй гуврі - кадалеса шай вортосарес ле бірувленто ай джмеля-

кганго. Варекай надур фітьолисарда о цінцарі. Леско ганго сано саноро. Пре саво ганго вов мезі пекс? Пре фітьолка, кай керди анда кашторо. Те цїрданас пре коди фігялка. Атунчі авіло бі цінцаріко писко.

Бешел о кгам тейло. О чейрі про заходо ловльол. Вов анел про баро-баро маково мал. Бут макове лулудя віракінде ай са пре екг колоро (фарба) - рожево. Барі шукар сас кодо маково мал.

Кгам! Баро, лоло... Соса лес кгетанісарес? Бут гндіа о школярю. Чи соса наштик кгетанісарес о кгам. Ке вов фері екг. О кгам - сі кгам.

Переклад Аладара Адама

РОМАНІЯ НАВЕЧАТА

Фарширована курка

З курки зняти шкіру, м'ясо відділити від кісток, перемолоти разом із 300 г свинини або телятини, додати вимочену в молоці або в бульйоні відтиснуту булку, підсмажену на маслі цибулю, 2 жовтки, солі, пахучого і чорного перцю. Цю масу старанно вимішати, начинити нею не дуже щільно шкіру з курки і зашити. Смажити у духовці на сковорідці, час від часу поливаючи маслом. Окремо зварити шлунок і печінку, посікти їх і додати до гострої підливи, якою полити смажену курку. Так само можна фарширувати й іншу птицю.

ІГРИ З ПРИСЛІВ'ЯМИ І ПРИКАЗКАМИ

Пропонуємо читачам подумати, яка з цих приказок зайва

Вдома бережи честь батьків, на чужині - честь батьківщини.

Кейре сама ле пала патів ле даденгеро, ке стріно ттем - патів ле ттемеско.

Основа держави - наука, основа роду - мати й батько. Фундаменто ле ттемеско - о сіклібен, фундаменто фаміліяко - е дай ай о дад.

Сила рослини - у квітці, сила країни - у війську. Зор па чарак - анде лулуді, зор ттемеско - анде кетані.

Пес гавкас - вітер несе. Джухел башол - балвал пгурдел. (евічес - елдавал)

ПЕРСА

Рому набридло голодне кочове життя. Вирішив він з гора повиситися. Вибрав дерево над річкою, прив'язав мотузку, накинув петлю на шию... А мотузка обірвалася, і він полетів у воду.

Ледве врятували його.
- Чого це ти надумав? - питають його.
- Ей! Залиште мене, - сердиться ром, - через погану мотузку ледве не втопився!

Ле ромеске пре говді гейлас о вандруно джівіне. Камел вов анде бріга те умблалел пес. Кідас аврі баро копачі паша паї, лгантлас о шейро, шугас пре пекскері кор... О шейло чінділас, ай вов гурайлас андо паї.

Е мануша лес монісарде.
- Со ту лндисардан анде тїро шейро? - пгучен лесптар.

- Гей! Мукен ман, - хопяйлас о ром, анда чоро шейло сас те ташювал!

